

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
Художньо-графічний факультет
*Кафедра теорії і методики
декоративно-прикладного мистецтва та графіки*

ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО В НАЦІОНАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ: СУЧАСНИЙ ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
II Всеукраїнської науково-практичної конференції

*м. Одеса
16-17 березня 2022 року*

УДК 745/749:37(477)(062.552)
Д28

У виданні представлено тези II Всеукраїнської науково-практичної конференції, що відбулася 16–17 березня 2022 року в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» з ініціативи кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки. Конференція збирала воедино досвід митців-просвітян, викладачів мистецьких освітніх закладів різних рівнів, діячів культури і мистецтв задля налагодження діалогу країн і регіонів, популяризації мистецьких традицій, виявлення ролі декоративно-прикладного мистецтва в розвитку сучасної художньої освіти.

Координатор проєкту

О. В. Ткачук

Упорядники:

кандидат педагогічних наук, доцент *О. В. Ткачук*,
старший викладач *Т. С. Штикало*

Відповідальні секретарі:

О. В. Ткачук, Т. С. Штикало

Друкується за рішенням вченої ради
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(*протокол № 2 від 29 вересня 2022 р.*)

ISBN 978–966–927–868–5

© ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», 2022

шень. В ході роботи над декоративним натюрмортом можна навчитися засобами кольору, ритму, тону поєднувати різні предмети, бачити цілісно взаємозв'язок між ними. У декоративному натюрморті можна використовувати мотиви орнаменту, включати його у живописну тканину твору.

Можливостей виконання декоративного натюрморту багато. Важливо усі застосовані прийоми і засоби спрямувати на виявлення головної ідеї, добре все обдумати і обґрунтувати, спрямувати на вирішення головної задачі декоративності — створення натюрморту, який здатен бути окрасою інтер'єру як витвір мистецтва. Головна якість декоративної композиції — декоративне преображення природи, підкреслена яскравість, ошатність, орнаментальна вишуканість предметного світу.

Литовченко Наталія Іванівна

*заслужений художник України, доцент, доцент кафедри монументально-декоративного і сакрального мистецтва Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука, член Національної спілки художників України
n_lytovchenko@yahoo.com*

ЗБЕРЕЖЕННЯ ВИЗНАЧНИХ ТВОРІВ МОНУМЕНТАЛЬНО-ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА

Ключові слова: українське монументальне мистецтво, мозаїка, мозаїчний рельєф, Чорнобильська АЕС.

Монументальне мистецтво України активно розвивалось у 1960–1990-х роках ХХ ст. З'явилась велика кількість цікавих архітектурних об'єктів, які потребували художнього оформлення. Художники-монументалісти глибоко розуміли роль мистецтва у формуванні духовного середовища та організації життєвого простору міст країни та з ентузіазмом включились у цей процес.

Одним із найвидатніших українських митців у галузі монументального мистецтва був Іван Литовченко (1921–1996) — лауреат Державної премії імені Т. Г. Шевченка, заслужений художник України.

Він належав до плеяди митців-шістдесятників. Серед новаторських творів художника – мозаїки на станції метро «Більшовик» (нині Шулявська, м. Київ), мозаїчні панно на Київському річковому вокзалі (у співавторстві з Е. Котковим та В. Ламахом), мозаїки на проспекті Перемоги в м. Києві (у співавторстві з В. Прядкою).

Особливе місце у творчості Івана Литовченка посідає комплекс мозаїчних рельєфів у м. Прип'яті (Чорнобильська АЕС). Більше десяти років І. Литовченко працював над створенням цих мозаїчних скульптурних рельєфів (близько 100 м² кожен). В основу творчого задуму монументально-декоративного рішення головної магістралі міста було взято тему «Людина і прогрес». Комплекс мозаїчних творів виникав одночасно з містом атомників та став його органічною частиною. Композиції мали назви — «До світла», «Світанок», «Творення», «Музика», «Енергія». Всі мозаїчні рельєфи було виконано з кольорової емалі в поєднанні з металевою скобою.

Автор створював образ сучасного міста для нових людей. Тому й використовувалась нова мистецька мова. Художні засоби — пластика, динаміка, глибокий рельєф; контрасти і напруження форм, цікаве колірне «пуантилістичне» рішення — притаманні саме цьому митцю, є оригінальними і новаторськими. На жаль, після аварії на ЧАЕС трагічна доля спіткала всі мозаїчні рельєфи. Ці невмирущі зразки монументально-декоративного мистецтва без належного догляду руйнуються.

Останнім часом зросла цікавість до зони біля ЧАЕС. З'явилась величезна кількість туристів як з України, так і з-за кордону. Мозаїчні рельєфи, навіть у зруйнованому стані, дуже цікавлять відвідувачів і включені в туристичний маршрут.

Постає питання — що можна запропонувати для збереження цих неповторних творів?

В першу чергу необхідно детально обстежити мозаїки, зробити аналіз пошкоджень. Для того, щоб перебування людей біля рельєфів було безпечним, потрібно проаналізувати стан фундаменту та підпори під рельєфами. Далі треба укріпити ці твори. Бажано було б захистити їх від впливу вологи, бо атмосферні опади і перепади температур призводять до відшарування рельєфу від стіни, мозаїки від основи і пришвидшують руйнування. Для захисту творів варто побудувати прозорий дашок.

Подальші кроки: відновити та закріпити штукатурний шар рельєфу, частково відновити мозаїчне покриття, створити оглядові май-

данчики для безпечного споглядання творів, частково розчистити чагарники перед мозаїками, створити інформаційні стенди.

Для збереження цих безцінних творів є два шляхи: провести повну реставрацію, а саме — повністю відновити рельєфи й мозаїки. А можна законсервувати їх в існуючому стані, укріпити і частково відновити рельєфи. Більш прийнятним і прагматичним є другий варіант, бо зберігає шарм, створений плином часу і впливом природного середовища. Таке делікатне ставлення до відновлення мистецької спадщини існує в європейській практиці.

Мозаїчні рельєфи в місті Прип'ять, створені титаном монументального мистецтва Іваном Литовченком, є унікальними, безцінними зразками українського модернізму 70–80-х років ХХ століття. Наше завдання — зберегти ці твори для наступних поколінь.

Лоза Наталя Адольфівна

*заслужений художник України,
старший викладач кафедри образотворчого мистецтва
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
член Національної спілки художників України*

КОЛАЖ ЯК МЕТОД ЕСКІЗНОГО ПОШУКУ ДЕКОРАТИВНОЇ КОМПОЗИЦІЇ ПЕЙЗАЖУ В СИСТЕМІ ЗАВДАНЬ ДИСЦИПЛІНИ «КОМПОЗИЦІЯ В ОБРАЗОТВОРЧОМУ ТА ДЕКОРАТИВНОМУ МИСТЕЦТВІ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ 2-го РОКУ НАВЧАННЯ ХУДОЖНЬО-ГРАФІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Ключові слова: колаж, композиція, декоративний пейзаж, ескізний пошук, трансформація форми.

Не таємниця, що більшість наукових знахідок та досліджень нашого часу проходять на межах великих наукових дисциплін. Найбільш цікаві відкриття зроблено, наприклад, на грані хімії, медичної науки та біології, а також на межі фізики, хімії та наук про землю. Подібні тенденції стосуються й галузі мистецтва. Так зване «сучасне мистецтво» існує «на грані»: твори живопису та дизайну, об'єкти на межі образотворчості та театру, мистецтва пантоміми або кіно-